REKOMENDACIJOS

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2017/432

2017 m. kovo 7 d.

dėl grąžinimo veiksmingumo padidinimo įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/115/EB

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

(1) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2008/115/EB ([1]) išdėstyti bendri neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartai ir procedūros, taikytini valstybėse narėse;

(2) Šengeno vertinimo mechanizmas ([2]) ir per Europos migracijos tinklą renkama informacija ([3]) leido išsamiai įvertinti, kaip valstybės narės įgyvendina Sąjungos grąžinimo politiką;

(3) vertinimai rodo, kad dėl Direktyva 2008/115/EB valstybėms narėms paliktos veiksmų laisvės ši direktyva į nacionalinės teisės aktus perkelta nenuosekliai ir tai turėjo neigiamą poveikį Sąjungos grąžinimo politikos veiksmingumui;

(4) nuo Direktyvos 2008/115/EB įsigaliojimo dėl didėjančio migracijos spaudimo valstybėms narėms padaugėjo spręstinų Sąjungos grąžinimo politikos uždavinių ir šis visapusiškos Europos migracijos politikos aspektas tapo itin aktualus. 2016 m. spalio 20–21 d. išvadose ([4]) Europos Vadovų Taryba paragino sustiprinti nacionalinius administracinius grąžinimo procesus;

(5) 2017 m. vasario 3 d. Maltos deklaracijoje ([5]) valstybių ir Vyriausybių vadovai pabrėžė poreikį peržiūrėti ES grąžinimo politiką, atsižvelgiant į objektyvią Sąjungos ir nacionalinių teisinių, veiklos, finansinių ir praktinių priemonių taikymo analizę. Deklaracijoje palankiai įvertintas Komisijos ketinimas sparčiai pateikti atnaujintą ES veiksmų grąžinimo srityje planą ir gaires dėl operatyvesnio ES ir valstybių narių vykdomo grąžinimo ir veiksmingos readmisijos, naudojantis galiojančiu *acquis*;

(6) atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu į valstybes nares neteisėtai atvyksta ir jose lieka vis daugiau trečiųjų šalių piliečių, ir siekiant užtikrinti pakankamus pajėgumus suteikti apsaugą tiems, kuriems jos reikia, būtina visapusiškai naudotis Direktyvoje 2008/115/EB numatytomis lankstumo priemonėmis. Veiksmingiau įgyvendinant tą direktyvą būtų sumažintos galimybės piktnaudžiauti procedūromis ir pašalinti trūkumai; kartu būtų užtikrinama Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių apsauga;

(7) šioje rekomendacijoje pateikiamos gairės, kaip turėtų būti remiamasi Direktyvos 2008/115/EB nuostatomis, siekiant padidinti grąžinimo procedūrų veiksmingumą. Be to, valstybės narės raginamos imtis būtinų priemonių, kad būtų pašalintos teisinės ir praktinės grąžinimo kliūtys;

([1]) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB 2008 m. gruodžio 16 d. dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008 12 24, p. 98).
([2]) 2013 m. spalio 7 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1053/2013, kuriuo sukuriamas tikrinimo, kaip taikoma Šengeno *acquis*, vertinimo ir stebėsenos mechanizmas, ir panaikinamas 1998 m. rugsėjo 16 d. Vykdomojo komiteto sprendimas, įsteigiantis Šengeno įvertinimo ir įgyvendinimo nuolatinį komitetą (OL L 295, 2013 11 6, p. 27).
([3]) 2008 m. gegužės 14 d. Tarybos sprendimas 2008/381/EB dėl Europos migracijos tinklo sukūrimo (OL L 131, 2008 5 21, p. 7).
([4]) 2016 m. spalio 20–21 d. Europos Vadovų Tarybos išvados, EUCO 31/16.
([5]) 2017 m. vasario 3 d. Europos Vadovų Tarybos pranešimas spaudai 43/17.

(8) tam, kad Sąjungos grąžinimo politika būtų veiksminga, reikia veiksmingų ir proporcingų neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių sulaikymo ir tapatybės nustatymo priemonių, jų bylos turi būti tvarkomos sparčiai, be to, reikia tinkamų pajėgumų, kurie padėtų užtikrinti jų buvimą reikiamoje vietoje prieš grąžinimą;

(9) siekiant organizuoti grąžinimą reikia, kad būtų supaprastintas ir tinkamai integruotas daugiadalykės kompetencijos organizavimas nacionaliniu lygmeniu. Be to, turi būti taikomos procedūros ir priemonės, padedančios sparčiai informuoti kompetentingas institucijas, ir bendradarbiauti turi visi skirtingose procedūrose dalyvaujantys subjektai;

(10) tam, kad nacionalinės institucijos galėtų tenkinti poreikius, visų pirma, kai valstybės narės patiria nemažą naštą, siekdamos vykdyti įsipareigojimą grąžinti neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius, būtina turėti daugiadalykius mokymus baigusių ir būtiną kompetenciją turinčių darbuotojų. Tam, kad būtų laikomasi šio kompleksinio ir koordinuoto požiūrio, valstybės narės turėtų visapusiškai naudotis esamomis Sąjungos finansinėmis priemonėmis, programomis ir projektais grąžinimo srityje, visų pirma Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondu. Šiomis aplinkybėmis valstybės narės taip pat turėtų atsižvelgti į kompetentingų institucijų patiriamą migracijos spaudimą;

(11) pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 1 dalį valstybės narės turėtų sistemingai priimti sprendimus grąžinti trečiųjų šalių piliečius, neteisėtai esančius jų teritorijoje. Pagal teisės aktus ir praktiką valstybėse narėse šis įpareigojimas nėra visapusiškai įgyvendinamas visais atvejais, taigi pakertamas Sąjungos grąžinimo sistemos veiksmingumas. Pavyzdžiui, tam tikros valstybės narės sprendimų grąžinti nepriima, priėmusios neigiamą sprendimą dėl prieglobsčio prašymo arba leidimo gyventi, arba tokių sprendimų nepriima dėl neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių, neturinčių galiojančio asmens tapatybės arba kelionės dokumento;

(12) priklausomai nuo valstybių narių institucinės sąrangos, visų pirma, kai procese dalyvauja skirtingos institucijos, priėmus sprendimą grąžinti nebūtinai arba ne iš karto trečiųjų šalių institucijoms pateikiamas prašymas patvirtinti neteisėtai esančio trečiosios šalies piliečio tapatybę ir pateikti galiojantį kelionės dokumentą;

(13) pagal Šengeno sienų kodekso ([1]) 13 straipsnį asmuo, kuris neteisėtai kirto sieną ir kuris neturi teisės pasilikti atitinkamos valstybės narės teritorijoje, sulaikomas, ir jam taikomos procedūros laikantis Direktyvos 2008/115/EB;

(14) Direktyvoje 2008/115/EB nustatyta, kad ją įgyvendinant atsižvelgiama į atitinkamų trečiųjų šalių piliečių sveikatos būklę ir kad iki grąžinimo turi būti teikiama skubioji medicinos pagalba ir užtikrinamas būtinas ligos gydymas. Vis dėlto labai svarbu užtikrinti, kad neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių išsiuntimas būtų vykdomas ir kad būtų imamasi priemonių, kurių tikslas – užkirsti kelią elgesiui, kuriuo siekiama trukdyti grąžinti arba užkirsti kelią grąžinimui, pvz., pateikiant melagingų naujų teiginių apie medicininę būklę. Be to, būtina imtis priemonių, kad būtų veiksmingai kovojama su prieglobsčio prašymais, teikiamais vien siekiant atidėti arba sutrukdyti sprendimo grąžinti vykdymą;

(15) Direktyva 2008/115/EB neteisėtai esantys trečiųjų šalių piliečiai įpareigojami išvykti iš Sąjungos, tačiau reikalaujama, kad sprendimus grąžinti vykdytų tik išduodančiosios valstybės narės. Grąžinimo procesas gali būti pradėtas bet kurioje valstybėje narėje, kurioje sulaikomas tas pats neteisėtai esantis trečiosios šalies pilietis. Abipusis sprendimo grąžinti pripažinimas, kaip nustatyta Tarybos direktyvoje 2001/40/EB ([2]) ir Tarybos sprendime 2004/191/EB ([3]), padėtų paspartinti grąžinimo procesą ir užkirsti kelią neteisėtam antriniam judėjimui Sąjungoje;

(16) sulaikymas gali būti labai svarbus siekio padidinti Sąjungos grąžinimo sistemos veiksmingumą elementas. Sulaikoma turėtų būti tik tuo atveju, jei neįmanoma veiksmingai panaudoti kitų pakankamų, bet švelnesnių prievartos priemonių pagal Direktyvos 2008/115/EB 15 straipsnio 1 dalį. sulaikymas gali sudaryti sąlygas sėkmingai pasirengti grąžinimo operacijoms ir jas organizuoti, visų pirma, kai tai būtina siekiant užtikrinti, kad neteisėtai esantys trečiųjų šalių piliečiai nepasislėptų;

([1]) 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodeksо (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 77, 2016 3 23, p. 1).

([2]) 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos direktyva 2001/40/EB dėl abipusio sprendimų dėl trečiųjų šalių piliečių išsiuntimo pripažinimo (OL L 149, 2001 6 2, p. 34).

([3]) 2004 m. vasario 23 d. Tarybos sprendimas 2004/191/EB, nustatantis finansinių skirtumų, atsirandančių dėl Direktyvos 2001/40/EB dėl abipusio sprendimų dėl trečiųjų šalių piliečių išsiuntimo pripažinimo taikymo, kompensavimo kriterijus ir praktines priemones (OL L 60, 2004 2 27, p. 55).

(17) šiuo metu keliose valstybėse narėse taikoma ilgiausia sulaikymo laikotarpio trukmė yra daug trumpesnė nei ta, kuri leidžiama pagal Direktyvą 2008/115/EB ir kuri yra būtina norint sėkmingai įvykdyti grąžinimo procedūrą. Tokie trumpi sulaikymo laikotarpiai užkerta kelią veiksmingam išsiuntimui;

(18) apeliacinių skundų dėl sprendimų, susijusių su grąžinimu, pateikimo terminai valstybėse narėse labai skiriasi – nuo kelių dienų iki vieno mėnesio ar ilgiau. Laikantis pagrindinių teisių, terminas turėtų suteikti pakankamai laiko teisei į veiksmingą teisinę gynybą užtikrinti. Vis dėlto reikia atsižvelgti į tai, kad ilgi terminai gali turėti neigiamos įtakos grąžinimo procedūroms;

(19) prieš pritaikant individualią priemonę, turinčią įtakos neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams, jiems reikėtų suteikti teisę būti išklausytiems kompetentingų institucijų;

(20) pagal Direktyvą 2008/115/EB automatinis stabdomasis skundų poveikis sprendimams grąžinti turėtų būti užtikrinamas, jei yra pavojus, kad atitinkamo trečiosios šalies piliečio grąžinimo atveju gali kilti reali netinkamo elgesio su juo rizika ir taip gali būti pažeista Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnio 2 dalis ir 47 straipsnis, kaip išaiškinta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ([1]);

(21) nemažai valstybių narių visuose prieglobsčio ir grąžinimo procedūrų etapuose atlieka pakartotinius grąžinimo (angl. *refoulement*) rizikos vertinimus; dėl to gali būti nepagrįstai vėluojama grąžinti neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius;

(22) grąžinant nelydimą nepilnametį į kilmės trečiąją šalį ir užtikrinant šeimos susijungimą gali būti užtikrinami vaiko interesai. Kai kurių valstybių narių nacionalinės teisės aktuose nustatytu draudimu priimti sprendimą grąžinti nelydimus nepilnamečius nėra visapusiškai įgyvendinamas valstybių narių įsipareigojimas tinkamai atsižvelgti į vaiko interesus ir kreipti dėmesį į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes. Tokiais draudimais gali būti neplanuotai sudaromos sąlygos neteisėtai imigracijai – nelydimi nepilnamečiai gali būti skatinami leistis į pavojingas keliones į Sąjungą;

(23) sprendimai dėl nelydimų nepilnamečių teisinio statuso ir grąžinimo turėtų būti visuomet grindžiami individualiu, daugiadalykiu ir patikimu jų interesų vertinimu, be kita ko, turi būti ieškoma jų šeimos narių ir vertinama jų namų aplinka. Toks vertinimas turėtų būti tinkamai paremiamas dokumentais;

(24) atsižvelgdamos į Direktyvos 2008/115/EB 17 straipsnį, kuriame nustatytos sąlygos, kuriomis valstybės narės tik kraštutiniu atveju ir kuo trumpesniam laikui gali sulaikyti nelydimus nepilnamečius ir šeimas, kuriose yra nepilnamečių, valstybės narės turėtų užtikrinti vaikų sulaikymo alternatyvų. Jei tokių alternatyvų vis dėlto nėra, dėl absoliutaus sulaikymo draudimo tokiais atvejais gali nebūti visapusiškai įgyvendinamas įpareigojimas imtis visų reikalingų grąžinimo užtikrinimo priemonių ir dėl pasislėpimo grąžinimo operacijos gali būti panaikinamos;

(25) kol bus priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Šengeno informacinės sistemos naudojimo neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo tikslams pasiūlymas ([2]), valstybės narės turėtų visapusiškai naudotis galimybe įvesti perspėjimą dėl draudimo atvykti pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1987/2006 ([3]) 24 straipsnio 3 dalį;

(26) ši rekomendacija turėtų būti skirta visoms valstybėms narėms, kurioms privaloma Direktyva 2008/115/EB;

(27) valstybės narės turėtų nurodyti savo nacionalinėms institucijoms, atsakingoms už su grąžinimu susijusias užduotis, vykdant savo pareigas taikyti šią rekomendaciją;

(28) šia rekomendacija užtikrinamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje. Šia rekomendacija visų pirma užtikrinama visapusiška pagarba žmogaus orumui ir Chartijos 1, 4, 14, 18, 19, 24 ir 47 straipsnių taikymas ir ji turi būti atitinkamai įgyvendinama,

([1]) 2014 m. gruodžio 18 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve / Abdida* (C-562/13, ECLI:EU:C:2014:2453).
([2]) COM(2016) 881 *final*.
([3]) 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1987/2006 dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (OL L 381, 2006 12 28, p. 4).

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

SUSTIPRINTI IR PAGERINTI GRĄŽINIMO PAJĖGUMAI

1. Siekdamos pašalinti procedūrines, technines ir veiklos kliūtis, trukdančias veiksmingiau grąžinti asmenis, valstybės narės turėtų iki 2017 m. birželio 1 d. sustiprinti savo neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo pajėgumus, sukurdamos integruotą ir koordinuotą požiūrį.

2. Tokiu integruotu ir koordinuotu požiūriu grąžinimo srityje visų pirma turėtų būti siekiama:

   a) užtikrinti greitas grąžinimo procedūras ir iš esmės padidinti grąžinimo mastą;

   b) prireikus sutelkti teisėsaugos ir imigracijos institucijas ir koordinuoti veiksmus su teisminėmis institucijomis, sulaikymo institucijomis, globos sistemomis, medicinos ir socialinėmis tarnybomis, siekiant užtikrinti greitą ir adekvatų daugiadalykį visų institucijų, dalyvaujančių vykdant grąžinimo procedūras, atsaką;

   c) užtikrinti, kad būtų pakankamai kvalifikuotų ir kompetentingų darbuotojų iš visų institucijų, turinčių kompetenciją vykdyti grąžinimo procedūras, kurie galėtų reaguoti greitai, prireikus 24 valandas per parą 7 dienas per savaitę, ypač tais atvejais, kai didėja įsipareigojimo grąžinti neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius vykdymo našta;

   d) atsižvelgiant į konkrečią padėtį valstybėje narėje prie Sąjungos išorės sienų siųsti papildomų darbuotojų, įgaliotų ir gebančių imtis skubių priemonių siekiant nustatyti ir patikrinti trečiųjų šalių piliečių tapatybę ir teisinį statusą ir iš karto neleisti jiems atvykti arba priimti sprendimus grąžinti tuos asmenis, kurie neturi teisės atvykti į Sąjungą arba likti joje.

3. Taikant integruotą ir koordinuotą požiūrį grąžinimo srityje, be kita ko, turėtų būti vykdomi šie uždaviniai:

   a) vykdyti skubius sveikatos patikrinimus, kad būtų išvengta galimų piktnaudžiavimo atvejų, nurodytų 9 dalies b punkte;

   b) palaikyti ryšius ir keistis reikiama informacija su kitomis valstybėmis narėmis ir Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra, kad jos galėtų vykdyti savo tikslus ir uždavinius;

   c) visapusiškai naudotis reikiamomis IT sistemomis, pavyzdžiui, *Eurodac*, Šengeno informacine sistema (SIS) ir Vizų informacine sistema (VIS), kad būtų galima laiku gauti informaciją apie atitinkamų trečiųjų šalių piliečių tapatybę ir teisinę padėtį.

4. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad padaliniams ar įstaigoms, turintiems užduotį užtikrinti integruotą ir koordinuotą požiūrį, būtų skiriami visi būtini žmogiškieji, finansiniai ir materialiniai ištekliai.

SISTEMINGAS SPRENDIMŲ GRĄŽINTI PRIĖMIMAS

5. Siekdamos užtikrinti, kad sprendimai grąžinti trečiųjų šalių piliečius, kurie neturi arba nebeturi teisės pasilikti Europos Sąjungoje, būtų priimami sistemingai, valstybės narės turėtų:

   a) įdiegti priemones, kad būtų galima veiksmingai surasti ir sulaikyti neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius;

   b) priimti sprendimus grąžinti, nepriklausomai nuo to, ar neteisėtai esantis trečiosios šalies pilietis turi tapatybės arba kelionės dokumentą;

   c) kuo geriau naudotis Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 6 dalyje numatyta galimybe į vieną aktą sujungti sprendimą užbaigti teisėtą buvimą ir sprendimą grąžinti arba šiuos sprendimus priimti vienu metu, jeigu laikomasi atitinkamų apsaugos priemonių ir kiekvieno individualaus sprendimo nuostatų.

6. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad sprendimai grąžinti būtų neribotos trukmės, kad jų vykdymą būtų galima užtikrinti bet kuriuo metu ir praėjus tam tikram laikotarpiui grąžinimo procedūrų nereikėtų pradėti iš naujo. Tai neturėtų daryti poveikio pareigai atsižvelgti į bet kokius individualios atitinkamų trečiųjų šalių piliečių situacijos pokyčius, įskaitant grąžinimo (angl. *refoulement*) riziką.

7. Valstybės narės, siekdamos atgrasyti nuo neteisėto antrinio judėjimo ir užkirsti jam kelią, į sprendimus grąžinti turėtų sistemingai įtraukti informaciją, kad trečiųjų šalių piliečiai privalo išvykti iš valstybės narės teritorijos ir atvykti į trečiąją šalį.

8. Kai tai galėtų padėti užtikrinti veiksmingesnes procedūras, ypač kai patiriamas didelis migracijos spaudimas, valstybės narės turėtų naudotis nukrypti leidžiančia nuostata pagal Direktyvos 2008/115/EB 2 straipsnio 2 dalies a punktą.

VEIKSMINGAS SPRENDIMŲ GRĄŽINTI VYKDYMO UŽTIKRINIMAS

9. Siekdamos užtikrinti greitą neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimą, valstybės narės turėtų:

   a) pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2013/32/ES ([1]) organizuoti greito tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimo procedūras, taikydamos paspartintą arba, jei tai laikoma tinkama, pasienio procedūrą, įskaitant atvejus, kai prieglobsčio prašymas pateikiamas tik siekiant atidėti arba sutrukdyti sprendimo grąžinti vykdymą;

   b) imtis priemonių, kad būtų užkirstas kelias galimam piktnaudžiavimui, susijusiam su melagingais naujais teiginiais apie mediciniņę būklę, kuriais siekiama užkirsti kelią išsiuntimui, pavyzdžiui, užtikrinant, kad reikiamos nacionalinės institucijos paskirti medicinos darbuotojai galėtų pateikti objektyvią ir nepriklausomą nuomonę;

   c) užtikrinti, kad po sprendimų grąžinti readmisijos trečiajai šaliai būtų nedelsiant pateikiamas prašymas pateikti galiojančius kelionės dokumentus arba pritarti tam, kad bus naudojamas Europos kelionės dokumentas neteisėtai ES esantiems trečiųjų šalių piliečiams grąžinti, išduotas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/1953 ([2]);

   d) naudotis sprendimų grąžinti abipusio pripažinimo priemone, nustatyta Direktyvoje 2001/40/EB ir Sprendime 2004/191/EB.

10. Siekdamos veiksmingai užtikrinti neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių išsiuntimą, valstybės narės turėtų:

   a) prireikus, jei tinkama, taikyti sulaikymą Direktyvos 2008/115/EB 15 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais, visų pirma, kai yra pasislėpimo pavojus, kaip nurodyta šios rekomendacijos 15 ir 16 punktuose;

   b) nacionalinės teisės aktuose nustatyti ilgiausią pradinį sulaikymo terminą (šešių mėnesių), kurį teisminės institucijos galėtų pritaikyti, atsižvelgdamos į atvejo aplinkybes; taip pat nustatyti galimybę sulaikymo terminą pratęsti iki 18 mėnesių Direktyvos 2008/115/EB 15 straipsnio 6 dalyje nurodytais atvejais;

   c) užtikrinti, kad sulaikymo pajėgumai atitiktų esamus poreikius, be kita ko, prireikus taikant leidžiančią nukrypti nuostatą ekstremaliųjų situacijų atveju, kaip numatyta Direktyvos 2008/115/EB 18 straipsnyje.

11. Dėl neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių, tyčia trikdančių grąžinimo procesą, valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę taikyti sankcijas pagal nacionalinę teisę. Šios sankcijos turėtų būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos ir neturėtų trukdyti siekti Direktyvos 2008/115/EB tikslo.

PROCEDŪRINĖS APSAUGOS PRIEMONĖS IR TEISIŲ GYNIMO PRIEMONĖS

12. Valstybės narės turėtų:

   a) kiek įmanoma, įvairiais tikslais, pavyzdžiui, siekiant suteikti leidimą gyventi, taip pat grąžinimo ir sulaikymo reikmėms, kompetentingų institucijų vykdomas administracines apklausas sujungti į vieną procedūrinį etapą. Reikėtų kurti naujus trečiųjų šalių piliečių apklausos būdus, pvz., naudojant vaizdo konferencijas;

   b) nacionalinėje teisėje nustatyti kuo trumpesnį sprendimų grąžinti apskundimo terminą palyginamose situacijose, kad būtų užkirstas kelias piktnaudžiavimui teisėmis ir procedūromis, visų pirma skundams, pateikiamiems prieš pat numatytą išsiuntimo datą;

([1]) 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013 6 29, p. 60).

([2]) 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1953 dėl Europos kelionės dokumento neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams grąžinti nustatymo, kuriuo panaikinama 1994 m. lapkričio 30 d. Tarybos rekomendacija (OL L 311, 2016 11 17, p. 13).

c) užtikrinti, kad skundų dėl sprendimų grąžinti automatinis stabdomasis poveikis būtų užtikrinamas, tik jeigu tai būtina siekiant laikytis Chartijos 19 straipsnio 2 dalies ir 47 straipsnio;

d) išvengti pakartotinių negrąžinimo principo pažeidimo rizikos vertinimų, jeigu kitomis procedūromis jau nustatyta, kad tas principas yra užtikrintas, vertinimas yra galutinis ir atitinkamų trečiųjų šalių piliečių individuali situacija nėra pakitusi.

ŠEIMA IR VAIKAI

13. Siekdamos užtikrinti, kad būtų gerbiamos vaiko teisės, ir visapusiškai atsižvelgdamos į vaiko interesus ir šeimos gyvenimą pagal Direktyvos 2008/115/EB 5 straipsnį, valstybės narės turėtų:

a) nustatyti aiškias taisykles dėl nelydimų nepilnamečių teisinio statuso, pagal kurias būtų leidžiama priimti sprendimus grąžinti ir vykdyti grąžinimą arba suteikti jiems teisę pasilikti;

b) užtikrinti, kad sprendimai dėl nelydimų nepilnamečių teisinio statuso būtų visada grindžiami individualiu jų interesų vertinimu. Vykdant šį vertinimą turėtų būti sistemingai atsižvelgiama į tai, ar nelydimo nepilnamečio grąžinimas į kilmės šalį ir susijungimas su šeima atitinka jo interesus;

c) įdiegti tikslinę nelydimų nepilnamečių reintegracijos politiką;

d) užtikrinti, kad vaiko interesus sistemingai ir remdamosi daugiadalykiu požiūriu vertintų kompetentingos institucijos, kad nelydimas nepilnametis būtų išklausomas ir kad būtų tinkamai įtraukiamas globėjas.

14. Dėl pagrindinių teisių ir sąlygų, nustatytų Direktyvoje 2008/115/EB, valstybės narės nacionalinės teisės aktuose neturėtų trukdyti numatyti galimybės sulaikyti nepilnamečius, jei tai tikrai būtina, siekiant užtikrinti galutinio sprendimo grąžinti vykdymą, ir valstybės narės negali užtikrinti veiksmingų švelnesnių už sulaikymą prievartos priemonių, padedančių veiksmingai grąžinti.

PASISLĖPIMO PAVOJUS

15. Kiekviena iš šių objektyvių aplinkybių turėtų būti nuginčijamoji prezumpcija, kad esama pasislėpimo pavojaus:

a) atsisakymas bendradarbiauti nustatant tapatybę, netikrų arba suklastotų tapatybės dokumentų naudojimas, esamų dokumentų sunaikinimas arba kitoks pašalinimas, atsisakymas duoti pirštų atspaudus;

b) priešinimasis grąžinimui naudojant smurtą ar sukčiaujant;

c) nesilaikymas priemonės, kuria siekiama užkirsti kelią pasislėpimui, nustatytos taikant Direktyvos 2008/115/EB 7 straipsnio 3 dalį, pavyzdžiui, reikiamų pranešimų kompetentingoms institucijoms nepateikimas ir išvykimas iš tam tikros vietos;

d) esamo draudimo atvykti nesilaikymas;

e) neleistinas antrinis judėjimas į kitą valstybę narę.

16. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad vertinant, ar esama neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių pasislėpimo pavojaus, būtų tinkamai atsižvelgiama į šiuos kriterijus:

a) aiškiai išreikštas ketinimas nesilaikyti sprendimo grąžinti;

b) savanoriško išvykimo termino nesilaikymas;

c) ankstesnis teistumas už sunkią nusikalstamą veiką valstybėse narėse.

SAVANORIŠKAS IŠVYKIMAS

17. Valstybės narės galimybę savanoriškai išvykti turėtų suteikti tik atitinkamo trečiosios šalies piliečio prašymu. Kartu jos turėtų užtikrinti, kad trečiosios šalies pilietis būtų tinkamai informuotas apie galimybę pateikti tokį prašymą.

18. Valstybės narės, atsižvelgdamos į konkrečias kiekvieno atvejo aplinkybes, sprendime grąžinti turėtų nustatyti kuo trumpesnį terminą savanoriškai išvykti, kurio reikia grąžinimui suorganizuoti ir įvykdyti.

19. Nustatydamos savanoriško išvykimo laikotarpio trukmę valstybės narės turėtų įvertinti konkrečias kiekvieno atvejo aplinkybes, visų pirma grąžinimo perspektyvas ir neteisėtai esančio trečiosios šalies piliečio norą bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis grąžinimo klausimu.

20. Ilgesnis nei septynių dienų laikotarpis turėtų būti suteikiamas tik jeigu neteisėtai esantis trečiosios šalies pilietis aktyviai bendradarbiauja grąžinimo klausimu.

21. Savanoriško išvykimo laikotarpis neturėtų būti suteikiamas Direktyvos 2008/115/EB 7 straipsnio 4 dalyje nustatytais atvejais, visų pirma, kai esama neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių pasislėpimo pavojaus, kaip nurodyta šios rekomendacijos 15 ir 16 punktuose, ir žinoma apie ankstesnį teistumą už sunkias nusikalstamas veikas kitose valstybėse narėse.

REMIAMO SAVANORIŠKO GRĮŽIMO PROGRAMOS

22. Valstybėse narėse iki 2017 m. birželio 1 d. turėtų pradėti veikti remiamo savanoriško grįžimo programos, kurios turėtų atitikti Komisijos bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis parengtus ir Tarybos patvirtintus bendrus remiamo savanoriško grįžimo ir reintegracijos programų standartus ([1]).

23. Valstybės narės, bendradarbiaudamos su nacionalinėmis švietimo, socialinėmis ir sveikatos priežiūros tarnybomis, turėtų imtis veiksmų ir pagerinti neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams skirtos informacijos apie savanoriško grįžimo ir remiamo savanoriško grįžimo programas sklaidos procesą.

DRAUDIMAI ATVYKTI

24. Siekdamos visapusiškai naudoti draudimus atvykti valstybės narės turėtų:

a) užtikrinti, kad draudimai atvykti pradėtų galioti trečiųjų šalių piliečių išvykimo iš ES dieną, kad jų faktinė trukmė nebūtų nepagrįstai sutrumpinta; tai turėtų būti užtikrinama tais atvejais, kai nacionalinės institucijos žino išsiuntimo datą, visų pirma išsiuntimo atvejais ir išvykimo atvejais, susijusiais su remiamo savanoriško grįžimo programa;

b) nustatyti priemones, pagal kurias būtų tikrinama, ar neteisėtai Europos Sąjungoje buvęs trečiosios šalies pilietis išvyko per savanoriško išvykimo laikotarpį, ir būtų užtikrinami veiksmingi tolesni veiksmai, jei šis asmuo neišvyko (be kita ko, būtų išduodamas draudimas atvykti);

c) sistemingai įvedinėti perspėjimus dėl draudimo atvykti antrosios kartos Šengeno informacinėje sistemoje, taikydamos Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 24 straipsnio 3 dalį, ir

d) sukurti sistemą, pagal kurią būtų priimamas sprendimas grąžinti tais atvejais, kai neteisėto buvimo faktas nustatomas per patikrą išvykstant. Pagrįstais atvejais, atlikus individualų vertinimą ir taikant proporcingumo principą, siekiant ateityje išvengti neteisėto buvimo rizikos, turėtų būti išduodamas draudimas atvykti.

Priimta Briuselyje 2017 m. kovo 7 d.

Komisijos vardu
Dimitris AVRAMOPOULOS
Komisijos narys

([1]) 2016 m. birželio 9–10 d. Tarybos išvados.